

Tavaszi árvízvédekezés

A 2004. március 26. – április 20. közötti árvízvédekezés tapasztalatainak kiértékelését május 26-án délelőtt 10.00 órakor tartották az Igazgatóság szakemberei.

A kiértékelő értekezleten az Igazgatóság magasabb vezetői, védelemvezető helyettesei, központi ügyeletvezetők, szakcsoportvezetők, szakaszvédelem vezetői és a Védelmi Osztag vezetője vett részt.

Az értékelés időtartamán belül két védekezési periódus volt, amelyek között április 7-én 14.00 órától április 10-én 11.00 óráig mindössze 69 óra készülség mentes időszak volt. A két védekezési periódus mind időtartamában, mind tetőző árvízszintekben jelentősen eltért egymástól.

Védekezés március 26. – április 7. közötti időszakban:

A Védelmi Törzs munkáját a védelmi fokozatoknak megfelelő műszaki irányítói létszám biztosítása képezte. A Védelmi Osztag mozgósítása nem vált szükségesé.

Ebben az időszakban fakadóvízes területek a Fehér-, Kettős-Körös, Berettyó jobb

parti, és a Fekete-Körös bal parti védvonalai mentén alakultak ki összesen 2510 fm hosszban.

III. fokban csak a Fekete-Körös lépett be összesen 42 óra időtartamig. A többi védvonalon – a Hortobágy-Berettyó kivételével ahol nem volt készülség. – II. és I. fokú vízszintek mellett vonult le az árhullám. A készülségek összes időtartama a 7 árvízvédelmi szakaszon 1648 óra volt. A maximális egyidejű védekezési létszám 443 fő volt, ebből 134 fő saját, 6 fő VIZIG Kft, és 303 fő külső erő. A közúti járművek teljesített műszak napja 386 volt, ebből egyidejűleg maximálisan 63 db jármű üzemelt.

Védekezés április 10. – április 28 közötti időszakban

A Védelmi Törzs, amikor április 10-én megkezdte munkáját, a Hármaskörös alsó folyószakasz készülségbe történő visszaléptetésével hosszán tartó II. fok körüli vízszintekkel levonuló árhullámra számított. Amikor április 14-én nyilvánvalóvá vált, hogy a Fekete-Körös az Anti vízmér-

cén a tetőzést követő átmeneti apadás után újból áradni fog, a Védelmi Törzs további intézkedéseket tett az árvízkatasztrófa megelőzése, illetve elkerülése érdekében a következők szerint:

Mozgósította és készülségbe helyezte a Védelmi Osztagot, műszaki munkatársak biztosítását kérte a KÖR-KÖFE-től, a KÖR-VIFE-től és a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságától, munkára vezényelte az Igazgatóság a Töltésfeltáró Szakcsoportját, 10 fő műszaki irányítói segítséget igényelt az OMIT-on keresztül a DÉDU-KÖVIZIG-től (Pécs), munkára vezényelte a Lokalizációs Szakcsoportját és újból 20 fő műszaki segítséget kért az OMIT-től.

Az esetleges árvízi szükségeltározás előkészítése érdekében április 14–15-én a Hidrometeorológiai Szakcsoport munkájába bevonta *dr. Szlávik Lajos* és *dr. Rátky István* szakértőket, akik az általuk kidolgozott számítógépes üzemirányítási program helyszíni próbaüzemeltetését végezték el.

Az észlelt árvízi jelenségeket naponta figyelemmel kísérte, és a figyelemre méltó helyeken a szükséges talajmechanikai feltárásokat, vizsgálatokat és értékeléseket a Töltésfeltáró Szakcsoport foglalkoztatásával elvégezte.

Ennek az árhullámnak az árvízi jelenségei az alábbiak szerint alakultak:

– talpszivárgás:	31 401 fm
– fakadóvíz:	21 405 fm
– drén üzemelés:	4 338 fm
– kútsor üzemelés:	230 fm

Jelentősebb talpszivárgás a Sebes-Körös bal partján, jelentősebb drén üzemelés pedig a Kettős-Körös jobb oldalán volt tapasztalható.

Az észlelt árvízi jelenségek nem igényeltek tényleges védelmi beavatkozást.

Mind a nyolc védelmi szakasz készülségbe lépett. A Hortobágy-Berettyón az árvízkapu bezárását követően csak I. fokú vízszint alakult ki, a többi 7 szakaszon a készülségi szintek elérték a III. fokot. A készülségek összes időtartama 3490 óra volt, ebből III. fokban 1664 órát védekezünk a védvonalainkon.

(Folytatás a 2. oldalon)

Árvízben a Békési Duzzasztómű

Tavaszi árvízvédekezés

(Folytatás az 1. oldalról)

Az egyidejű maximális védekező létszám 1058 fő, amelyből 219 fő VIZIG, 37 fő VIZIG Kft. 802 fő külső erő volt.

A közúti járművekből egyidejűleg maximálisan 110 db-ot foglalkoztattunk.

A védekezés tapasztalatai az alábbiakban összegezhetők:

A jelenlegi viszonyok között már a szükségtározás nélküli III. fokú árvízvédekezés műszaki irányítása is csak ágazaton belüli létszám átcsoportosítással oldható meg teljes biztonsággal.

Az árvízi szükségtározások robbantásos megnyitásával kapcsolatos hatályos joggyakorlat szerint az engedélyező Bányakapitányságnál 72 órával a tervezett robbantás előtt be kell jelenteni a robbantás szándékát és ők ennek birtokában folytatják le az engedélyezési eljárást. Ez a szabályozás életszerűtlen és akár a robbantásos tározónyitás ellehetetlenülését is okozza, ezért javasoltuk az ÁBKSZ-nek, hogy éljen fellebbezési jogával és tegyen jogi lépéseket az árvízvédelmi célú robbantások kivételes kezelésének kieszközlésére. Ennek kudarca esetén ágazati szintű koordinálást tartunk szükségesnek.

– A védekezési előlegfizetés bevezetése jelentős mértékben javította a védekezés napi finanszírozhatóságát, ezért alkalmazását a jövőben is javasoljuk.

– A szükséges jogszabályok módosításával véglegesen és méltányosan meg kell oldani az árvízvédekezésben résztvevő köztisztviselők munkatügyi elszámolását és javadalmazását.

A Szanazugi üdülőterület víz alatt

– A jelenlegi árvízvédekezés ismételten bebizonyította, hogy a folyamatos talajmechanikai értékelésre szükség van.

– A gátörtelepek segédőri pihenőit, valamint a szakaszvédelmi központok felszereltségét az igénybevételeknek megfelelően továbbfejleszteni, komfortosítani szükséges.

– A Kettős-Körös jobb parti 19+000-20+000 tkm-ek közötti töltésszakaszon végleges, műszaki megoldás alkalmazásával minél előbb rendezni kell az észlelt problémákat.

– Az üzembe helyezett Ágotai mederelzáró műtárgy által biztosított kedvezőbb feltételek és lehetőségek figyelembevételével felül kell vizsgálni a Hortobágy-Berettyó árvízvédelmi üzemrendjét, majd annak eredményeként módosítani kell az üzemeltetési szabályzatot.

– A HEC-RAS hidrodinamikai modell alkalmazási lehetőségének figyelembevételével fejleszteni kell az árvízi szükségtározók üzemirányítását. Javasoljuk a modell kezelésének elsajátítására irányuló országos, de legalább a Tisza-völgyi KÖVIZIG-ekre kiterjedő képzési program megvalósítását.

– El kell készíteni a Fekete-Körös bal parti árvízvédelmi töltés Mályvádi árvízi szükségtározó melletti szakaszán meglévő magassági hiány védelmi körülmények közötti magasításának organizációs tervét.

– Javasoljuk, hogy kerüljenek felülvizsgálatra a védvonalak készültségi szintjei.

– A Román Fél adatszolgáltatása nem felelt meg minden tekintetben a hidrológiai adatszolgáltatási szabályzatokban foglaltaknak. Ugyanakkor számos olyan hidrológiai, szükségtározó-üzemelési adatot szolgáltattak részünkre, amelyek pótolhatatlan segítséget nyújtottak a védelemvezetés számára.

Összefoglalva:

Az elmúlt védekezés időszakában garantálni tudtuk a térség árvízvédelmét. Védelmi Szervezetünk felkészültsége és védekezési tapasztalata jó alapot ad bizakodásunkra, hogy ezen képességünket a jövőben is megtartjuk.

Nagy Sándor

A megáradt Kettős-Körös

Bodoki szökőkút

Gyula városa a megyei területfejlesztési tanács pályázatán nyert támogatásból felújította az Igazgatóság székháza melletti téren működő szökőkutat. A munkák befejeztével június 9-én ünnepélyesen felavatták a szökőkutat, amely nevét a vízügyi igazgatóság javaslatára a Bodoki család azon tagjairól kapta, akik meghatározót alkottak a Körösök és a Berettyó szabályozásában, a térségben élők vízkárok elleni biztonságának megteremtésében.

Avató beszédében *Bak Sándor* igazgató kiemelte, hogy nemcsak múltunk, de jelenük és a jövőnk problémája is egy-

aránt az, hogy miként tudjuk megteremteni az emberiség nagyobb létbiztonságát a vizek

kártételei ellen a környezettel harmóniában maradv.

A Bodoki mérnök család

tagjai kiváló szakemberek, kiemelkedő erkölcsiségű, áldozatkész emberek voltak, valamennyien méltók arra, hogy emléküket a vízügyi szakma és a város egyaránt megőrizze. A Vízügyi Igazgatóság számára megtiszteltetés, hogy Gyula város az új közterületi létesítményének a vízszabályozások kiemelkedő alakjairól a Bodoki nevet adományozta.

Az ünnepélyes avatáson *Varga Zoltán*, a megyei közgyűlés elnöke, *Dr. Perjési Klára*, gyulai polgármester, valamint *Bak Sándor* vízügyi igazgató együtt vágták el a nemzetiszínű szalagot.

Vízkezelésgazdálkodási és vízgyűjtőgazdálkodási országos szakmai tanácskozás

Sopron, 2004. május 19–20.

Az idei vízkezelésgazdálkodási és vízgyűjtő-gazdálkodási országos tanácskozás az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság szervezésében – Sopronban a Hotel Sziesztában – került megrendezésre.

A szakmai program levezető elnöke *dr. Perger László* (OKTVF főosztályvezető) volt, aki „a vízkezelésgazdálkodás, mint a vízgyűjtő-gazdálkodás megalapozása” címmel tartott előadást, melyben ismertette:

– az OKTVF Vízügyi Igazgatósága és a KÖVIZIG-ek jogi helyzetét és feladatait 2004. január 1. után a vízkezelésgazdálkodásban (jogszabályokkal alátámasztva);

– az OKTVF Vízügyi Igazgatóságán történt szervezeti változásokat 2004. január 1-jétől;

– a KÖVIZIG-ek vízkezelésgazdálkodási gyakorlatát a felszíni és felszín alatti vízkezeletek vonatkozásában;

– a KÖVIZIG-ek monitoring feladatát a vízrajzi tevékenység vonatkozásában;

– mi a vízgyűjtő-gazdálkodási terv a vízgyűjtő gazdálkodás egyes szabályairól szóló Kormányrendelet alapján;

– a KÖVIZIG-ek vízgyűjtő-tervezési feladatait az EU Víz Keretirányelv végrehajtásához a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályiról szóló kormányrendelet alapján;

– a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezési részegységeit;

– a vízkezelésgazdálkodás és a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezés legnagyobb kihívásait;

– az EU alapú hazai vízkezelésgazdálkodás hierarchiáját.

A szakmai programok közt szerepelt:

– a Holt-Sebes Körös és a Kis-Rába „ökológiai vízkezelésének meghatározása” című esettanulmányok ismertetése *dr. Vasas Ferencné* (KÖR-KÖVIZIG) és *Sütheő László* (ÉDU-KÖVIZIG), *dr. Ambrus András* (FHNPI) előadók részvételével;

– A szakmai előadásokon a tanácskozás résztvevői ismertetést hallgattak többek között a határokkal osztott vízbázisok védőterületének meghatározásáról, a vízbázisvédelmi stratégiáról, térinformatikai kérdésekről és a 2003. évi aszályos körülmények kiértékeléséről is.

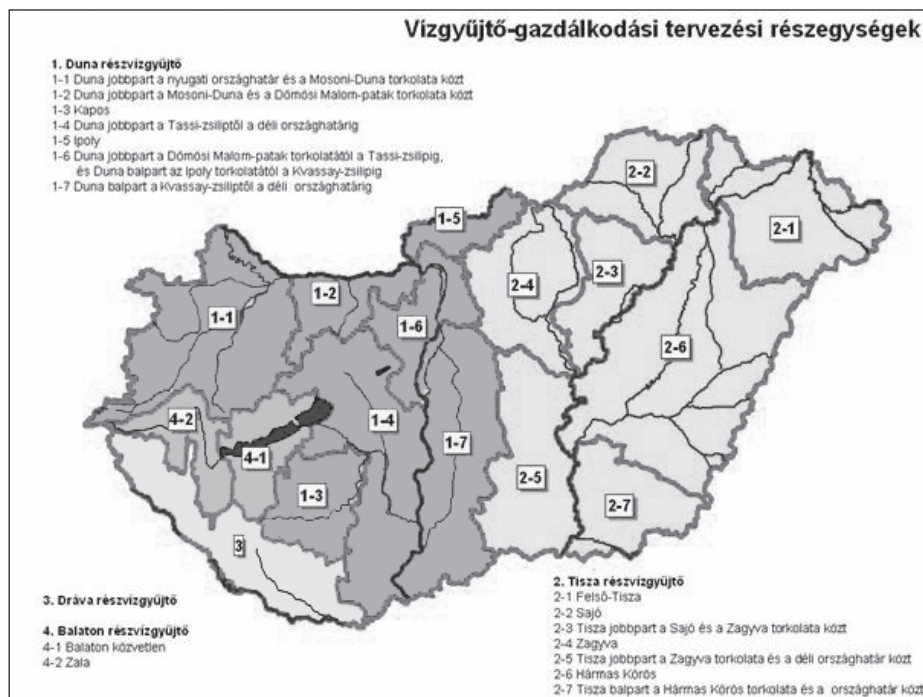
– az EU Víz Keretirányelv végrehajtásával kapcsolatos feladatokat és jelentések helyzetét *Holló Gyula* (KvVM főosztályvezető),

– az aktuális ágazatpolitikai kérdéseket, feladatokat *Jakus György* (OKTVF Igazgató) ismertette.

A szakmai program mellett május 19-én soproni városnézésen vehettünk részt, május 20-án délután pedig kirándulást tettünk a Fertő tavon hajóval. Megtekintettük a fertőrákosi kőfejtőt és a Pán-európai piknik helyszínét.

A KÖVIZIG-ek vízkezelésgazdálkodási és vízgyűjtő-gazdálkodási szakemberei számára az elkövetkezendő évek legfontosabb/legszebb feladata lesz a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek összeállítása melyet a készülő új jogszabály tervezet útmutatása alapján kell elkészíteni 2009-ig a teljes területre.

Wágner Mária

Miniszteri látogatás

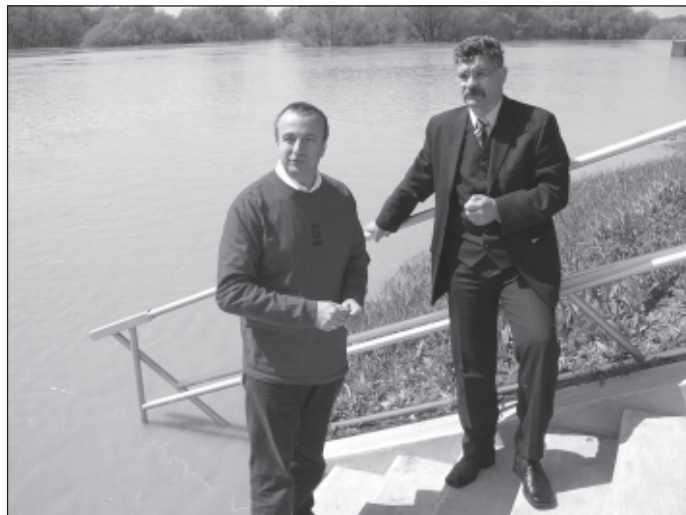
Dr. Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter április 16-án tájékozódott a Körösökön lezajló árvíz elleni védekezésről. A folyamatos esőzések következtében tartós árvíz- és belvízvédelmi készültség volt igazgatóságunknál.

A miniszter a KÖR-KÖVIZIG igazgatójától tájékoztatást kapott a kiterjedt védekezési munkákról. Ebben az időszakban 267 km hosszban volt folyóinokon III. fokú árvízvédelmi készültség, hét belvízvédelmi szakaszon szintén védekezés folyt, több mint 1000 főt fog-

lalkoztattunk a védekezési munkákban. Persányi Miklós miniszter szemlét tartott a Kettős-Körös védvonalain és a békési duzzasztóműnél. A védekezés szervezéséről megelégedéssel nyilatkozott, és ígéretet tett a védelmi költségek mielőbbi kiegyenlítésére is.

Bak Sándor igazgató, dr. Persányi Miklós miniszter és Varga Zoltán a megyei közgyűlés elnöke

dr. Persányi Miklós és Varga Zoltán árvízi szemlét tart a Kettős-Körösön

„A Körös-völgy árvízvédelmének fejlesztése

Igazgatóságunk közösen a Tiszántúli Vízügyi Igazgatósággal az árvízi biztonság növelését célzó PHARE CBC pályázaton nyert 2,1 millió EURÓ-t. A 2002. év végén indult program két részből állt. Egyrészt ki kellett építeni az árvízvédelmi töltést az előírt méretekre és biztonságra a Berettyó és a Kettős-Körös egy-egy szakaszán, meg kellett építeni a Sebes-Körös jobb oldalán mindkét fél érdekeit szolgáló telefonkábel és a töltéskorona egy szakaszán stabilizált utat kellett építeni.

Ezek a munkák 2003. évben befejeződtek.

A mi területünkön a Kettős-Körös jobb oldali töltés fejlesztését végeztük el a 17+500-22+441 tkm közötti szakaszon. Szakaszosan háttöltésezést, vízdoldali és mentett oldali előtérfeltöltést, szivárgófal építést és a szivárgó csatorna-rendszer teljes körű felújítását végeztük el közel 300 millió Ft értékben.

A program, másik minket érintő részeként informatikai eszközöket és programokat terveztünk beszerezni. Sajnos ez a fejlesztés az eredménytelen pályáztatás következtében támogatás nélkül valósult meg.

A harmadik részként két ultrahangos vízhozammérő helyet építettünk ki a Fekete-Körösön Malomfoknál és a Fehér-Körösön Gyulavárinál. A versenyztetés során bekövetkezett időbeni csúszás miatt ezt a munkát 2004. évben tudtuk csak el-

végezni. Az aléptímvényt az építési tender nyertese a SZEVIÉP Rt. építette meg, a berendezéseket a német OTT Messertechnik GmbH szállította és szerelte be. A vízhozammérők építése szerelése 2004.05. 28-án befejeződött. A műszaki átadás és a beüzemelés folyamatban van. A két mérőhely 58 millió Ft-ba került.

Ennek a nehezen indult, sok bonyodalmat elszenvedett programnak a befejezése után a békési külterület árvízi biztonsága jelentősen megnövekedik, továbbá a határt szelő folyóinokon megépült mérőhelyek segítségével az eddignél több, pontos vízrajzi adat áll majd rendelkezésünkre.

Dénes György

Fehér-Körös csőátvezetés az ultrahangos vízhozammérő hely kialakításához

50 éves a Tiszalöki vízlépcső

Az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság a Tiszalöki Vízlépcső üzembe helyezésének 50 éves évfordulója alkalmából megemlékező ünnepséget rendezett 2004. május 19-én. A program a Tiszalöki Művelődési Házban tartott ünnepélyes megnyitóval kezdődött, melyet szakmai előadások követtek a Tiszalöki vízlépcső üzemelésének 50 évéről és a térségben betöltött szerepéről.

Nyitó előadásában *dr. Mosonyi Emil* professor, a vízlépcső tervezője emlékezett vissza a tervezési szakasztól egészen a mű megépüléséig megtörtént eseményekre. A vízlépcső üzembe helyezésekor Magyarország legnagyobb vízi létesítménye volt. A 94 éves professor úr mindenkit lenyűgözött tudásával, az előadásmódjával, stílusával, és humorával. Az elhangzott előadások között néhány perces bemutató filmet is láthattunk a vízlépcső „mindennapi életéből”, bemutatva funkcióját, és hatását a térség életében.

Kóthay László a Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság igazgatója a vízlépcső Tisza-völgy vízgazdálkodására gyakorolt hatását ismertette. Kiemelte a vízlépcső öntözésben betöltött szerepét, hiszen a Tiszántúli Magyarország legszárazabb, csapadékban legszegényebb vidéke, emiatt az öntözés lehetőségének folyamatos bővítésében pótolhatatlan létesítmény. Megismerhettük a Tiszalöki Öntöző Rendszer (TÖR) történetét, szerepét, és a Tisza-völgy vízgazdálkodására kifejtett hatását. Felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy a 2003. évi aszályos időjárás bizonyította, hogy a Tiszalöki Öntöző rendszer nélkül a Tisza-völgy vízpótlása nem biztosítható.

Dr. Thyll Szilárd egyetemi tanár bővebb szakmai észrevételekkel „tűzdelve” mutatta be a Tiszalöki Öntöző Rendszer mezőgazdaságra gyakorolt hatását. A rendszer vízellátását a 35 m³/s vízhozamú Keleti főcsatorna, és a 25 m³/s vízhoza-

mú Nyugati főcsatorna biztosítja.

A Tiszalöki vízlépcső üzemelésének fél évszázados tapasztalatairól *Kovács Gábor* a vízlépcső korábbi vezetője, jelenleg Tiszalök polgármestere számolt be. Ő a mű ötven évéből 32 évet töltött a vízlépcsőnél különböző beosztásokban, 16 évig volt a vezetője. A Tiszalöki Öntöző Rendszerrel, és az 1973-ban átadott Kiskörei vízlépcsővel, valamint az ezekhez kapcsolódó főcsatornákkal alakult ki napjainkra Európa egyik legnagyobb összefüggő vízgazdálkodási rendszere, a Tisza-Körös-völgyi Együttműködő Vízgazdálkodási Rendszer. Az öntözővíz szolgáltatás 1954 óta folyamatos. Előadásában utalt a Tisza cianid és nehézfém szennyezésére, melynek következményeit látszólag a Tisza „kiheverte”, de maradandó károk keletkeztek. Zárásként köszönetet mondott és

A Tiszalöki vízlépcső

megemlékezett azokról a kollégákról, akikkel együtt vett részt a vízlépcső üzemeltetésében. Kiemelte, hogy a szakszerű és rendszeres karbantartási munkáknak köszönhetően a vízlépcső 50 év után is rendeltetésszerű használatra alkalmas.

Dr. Aradi Csaba a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója a természetvédelem-vízgazdálkodás kapcsolatát értékelte, melyet így fogalmazott meg:

„A természetvédelem és vízgazdálkodás kapcsolatában bekövetkezett változások, a Víz Keretirányelv bevezetésének előkészítése során végbement konzultációk szemléletformáló hatása lehetővé tette, sőt szükségessé teszi, hogy „rendezzük végre közös dolgainkat”, hogy a szakmai előítéletek nélkül tekintsük át tennivalóinkat.

Örvös Pál ügyvezető igazgató, a Tiszavíz Kft. és az EKÖVIZIG 50 éves együttműködését köszönte meg, bízva abban, hogy a továbbiakban is közösen tudják ezt a megújuló energiaforrást hatékonyan felhasználni.

Fejes Lőrinc a Kiskörei Szakaszmérnökség vezetője (Közép-Tiszavidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság) a Tiszalöki és a Kiskörei vízlépcsők együttműködéséről tartott előadásában kiemelte a két vízügyi igazgatóság három évtizedes munkakapcsolatát, melyben voltak szép, de voltak kimondottan

nehéz napok is. Felhívta a figyelmet arra, hogy az idő előrehaladásának velejárója a generációk cseréje, a fejlődéssel újabb technikai korszerűsítések történnek, de a két vízlépcső együttműködése remélhetőleg a következő évtizedekben is megmarad.

A Tiszalöki vízlépcső építése a történelem és hovatartozás szempontjából is fájó

Jubileumi műalkotás a vízlépcső falán

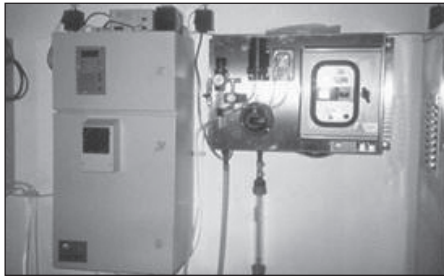
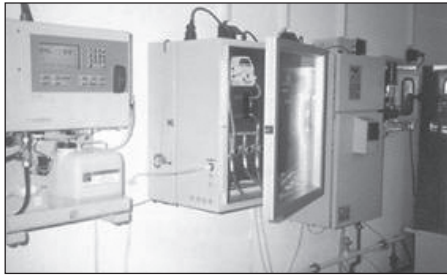
emlékeket elevenített meg. *Fejér László* a Vízügyi Múzeum, Levéltár és Könyvtár igazgatója Tiszalök „másik arca” címmel fellelevenítette, hogy 1950–53 között, az ÁVH által felügyelt kényszermunka-táborok listájára Tiszalök is feliratkozott.

Az előadásokat követően *dr. Mosonyi Emil* leleplezte a vízlépcső falán a jubileum alkalmából elhelyezett műalkotást, és megkoszorúzták a vízlépcső emléktáblát, ill. az öt hadifogoly áldozat emlékművét

A jubileumi napot állófogadás zárta, ahol a rendezők közel 150 főt láttak vendégül.

Az előadások teljes anyaga, és „A Tiszalöki Vízlépcső szerepe a Körös-vidék vízgazdálkodásában” című, Igazgatóságunk által készített szakmai ismertető és értékelés, valamint a vízlépcsőről készült kiadványok a Műszaki Könyvtárban megtekinthetők. **Bányai Barbara**

Vízminőség-ellenőrző rendszer bemutató

Az AQUA-TERRA Lab Kft. (Veszprém) 2004. május 26-án szakmai nap keretében mutatta be Barcson a Drávára telepített DRÁVA-Monitoring állomás vízminőség-ellenőrző rendszerét. A mérőállomás nagysága és különlegessége abban rejlik, hogy Magyarországon működő monitoring állomások közül egyedül itt tudnak egy időben tizenkét vízminőségre jellemző paramétert mérni, feldolgozni, illetve laboratóriumi kontrollmérésekre azonos mintákat biztosítani.

A DRÁVA-Monitoring állomás a Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság Barcsi Ha-

józási Üzemének a telephelyén került elhelyezésre. Működtetője a Dél-Dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség.

Beépített többparaméteres on-line analízátorok:

– KOI/TOC/BOI, ammónia, nitrát, foszfát, klorofill-A, zavarosság/lebegőanyag.

Elektrokémiai műszerek:

– pH/redox, vezetőképesség, oldott oxigén, hőmérséklet.

A riasztás, adatgyűjtés, kezelés, továbbítás magyar fejlesztésű szoftverrel valósul meg. A mérőállomás heti egy alkalommal igényel karbantartást. **Szabó Béla**

Vidravédelem

Vidra (Lutra lutra) emlősfaj, vízi életmódhoz alkalmazkodott menyétféle ragadozó. Főként halakkal táplálkozik, de rákot, madarakat és kisebb emlősöket is fogyaszt. A vízpart oldalában maga vájta kotorékban hozza világra 2–4 kölykét, áprilisban vagy május elején. Az elmúlt évtizedekben az angliai és közép-európai élőhelyeken megfogyatkozott az állomány. Hazánkban 1982-től fokozottan védett, a védetté nyilvánítás állományjavulást eredményezett.

Az „Alapítvány a Vidrákért” a vidrák védelmével, életének megismerésével és élőhelyének felmérésével foglalkozó, budapesti székhelyű szervezet ügyvezető elnöke Gera Pál 2003 év elején levélben kereste meg igazgatóságunkat kérve, hogy segítsük munkájukat, a vidravédelmet.

Gera Pál a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium megbízásából eddig két alkalommal szervezte meg és fogta össze a vidra magyarországi állományának felmérését: 1995–96-ban és 1998–99-ben.

Az „Alapítvány a Vidrákért” szervezet az elmúlt évben kiadványt jelentetett meg „Autóutak és vidravédelem” címmel, melyben céljuk felhívni a figyelmet a vándorló vidrák védelmére oly módon, hogy a vidra balesetek elkerülésére a lehetséges megoldásokat is felvázolja a szerző.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium KAC pályázatának, valamint a Fővárosi Állat- és Növénykert támogatásával tanulmány készült „Élőhelyek és vidravédelem” címmel, amely 2003 év végén jelent meg. A tanulmány a több mint húsz-

SZEMÉLYÜGYI HÍREK

Igazgatóságunknál közalkalmazotti munkaviszonyt létesített:

● Farkas Pál gépészeti ügyintéző munkakörben, 2004. április 1-jétől a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.

● Portörő Sándor MBSZ vezető munkakörben, 2004. április 15-től a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.

● Szatmáry Judit ügyintéző munkakörben, 2004. április 15-től a Víziközmű Osztálynál.

● Kendrella Jánosné irodavezető munkakörben, 2004. május 15-től a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.

● Szilágyi Zsolt közbeszerzési ügyintéző munkakörben, 2004. május 17-től a Beruházási és Vagyongazdálkodási Osztálynál.

Igazgatóságunknál közalkalmazotti munkaviszonya megszűnt:

● Mahler Brigittának ügyintéző munkakörben, 2004. május 31-vel a Beruházási és Vagyongazdálkodási Osztálynál.

Vízminőség

Országos és regionális törzshálózati mintahelyek vízminőségi osztályba sorolása a VM adatbázis adatai, az MSZ 12749 szabvány alapján.

A vízvizsgálatokat a Körös-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség végezte. Minősítési időszak 2004. április 1 – május 31. Mintaszám: 4-5

Mintavételi hely	A.	B.	C.	D.	E.
Fehér-Körös Gyulavári 9,3 fkm	IV	II	II	V	III
Fekete-Körös Sarkad 16,1 fkm	IV	II	III	V	III
Kettős-Körös Békés d.f. 116,7 fkm	IV	III	–	II*	II
Kettős-Körös M.berény kh. 103,9 fkm	IV	III	III	II*	II
Sebes-Körös Körösszakál 59,4 fkm	III	II	III	IV	II
Sebes-Körös K.ladány 10,10 fkm	III	II	–	II*	III
Hármas-Körös Gyoma 79,3 fkm	IV	III	II	II*	II
Hármas-Körös B.szantandrás 48,0 fkm	III	III	–	II*	II
Élővíz-csatorna Veszely 24,2 fkm	IV	IV	–	II*	IV
Élővíz-csatorna Békés tork.	IV	V	III	IV	V

Jelmagyarázat:

A csoport: az oxigénháztartás jellemzői

B csoport: nitrogén és foszforháztartás jellemzői

C csoport: mikrobiológiai jellemzők

D csoport: mikroszennyezők toxicitása

E csoport: egyéb jellemzők

* szerves mikroszennyezők vizsgálata nélkül

I. osztály: kiváló víz

II. osztály: jó víz

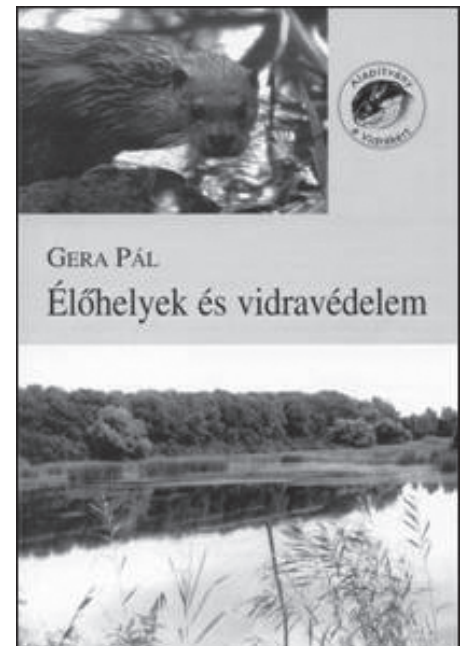
III. osztály: tűrhető víz

IV. osztály: szennyezett víz

V. osztály: erősen szenny víz

2004. április 18-án a kora délutáni órákban a Békéscsabát és Gyulát összekötő 44. sz. úton egy bolgár rendszámú, osztrák tulajdonú kamion üzemanyagtartálya megsérült és kb 150 l gázolaj az úttestre, illetve a Veszely csárda mellett lévő parkolóba folyt. A szétfolyt üzemanyagot a parkoló csapadékvízvezető rendszerénél lévő olajfogó műtárgy megfogta. A parkoló mellett lévő Élővíz-csatornába – mely a csapadékvízvezető rendszer befogadója - érdemleges mennyiségű, vízminőségi kárelhárítást igénylő olajszenyvedés nem került. Az Élővíz-csatorna vízminőségvédelme érdekében, megelőzés jelleggel elvégzett kármentesítési munkálatok: a parkolóban szétfolyt gázolaj homokkal történő mentesítése, a csapadékvíz elvezetőrendszer és az olajfogó műtárgy mosatása és az ezen munkálatok elvégzése kapcsán képződött veszélyes hulladék elszállítása.

Dr. Vasas Ferencné

Vidravédelem

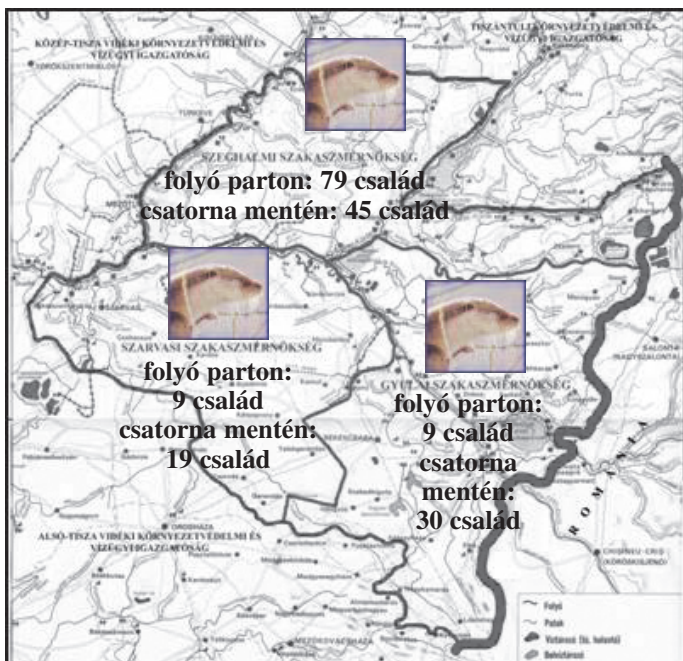
éves munka tapasztalatait fogja össze. A szerző, Gera Pál bízik abban, hogy „a tanulmány állításai, következtetései és ajánlásai találkoznak azokkal a természetvédelmi és vízügyi elképzelésekkel, amelyek az érintett élőhelyek jövőbeni fenntartásának és megővésének gyakorlati lépéseit és tennivalóit foglalják magukba”.

Ez év elején jelent meg a „Vidrakönyv” című tanulmánykötet, amely az 1995 és 2004. között koordinált vidravédelmi programok összefoglaló, részletes jelentését, a többéves kutatómunkát összegzi. A vidravédelmi programok során valamennyi hazai folyóról érkezett értékelhető adat az alapítványhoz.

A tanulmány Körösökre vonatkozó megállapítása: „a Körösök állandó és fejlődő vidraállományt tartanak el, bár a 2003-as aszályos (júniustól–szeptemberig terjedő) időszak során feltűnően sok területrészen – amelyek nem kimondottan hallal telepített vízfelületek – a faj egyedeinek ritkább előfordulását regisztrálhattuk. Ugyanezt tapasztalhattuk a folyómenti csatornáknál is, amelyek jelentős része a megnevezett időszakban teljesen, vagy csaknem teljesen kiszáradt.” A kiadványok betekintésre a Vízgazdálkodási Osztályon mindenki számára rendelkezésre állnak.

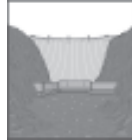
Az alapítvány kérésére – az igazgatóságunk területére – a szakmérnökségek bevonásával 2003 évben vidraállományra vonatkozó felmérést készítettünk (az adatok csak tájékoztató jellegűek).

Bátai Jánosné

A vidraállomány szakaszmérnökségenkénti felmérése a Kör-Kövizig területén

Hidrológia

Alig múlt el a március végi árvíz, pár nap elteltével ismét jelentős árvízi esemény alakult ki a Körös rendszerben.

A 2004. áprilisi árvíz előzményei tulajdonképpen nem is áprilisban, hanem már márciusban kialakultak. Március 24-én és 25-én jelentősebb – 40–75 mm közötti – csapadék hullott, a hegyvidéki területeken havaseső, illetve hó formájában. Biharfüreden 97 cm-es hóvastagságot jelentettek, a hó víztartalma ekkor még meghaladta a 200 mm-es értéket.

Magyar területen a két nap alatt lehullott csapadék mennyisége helyenként meghaladta az 50 mm-t.

Április 7-én újabb csapadéközóna érte el a vízyűjtőt, amelyből 15–45 mm hullott a romániai vízyűjtőn. A csapadék hóolvadással is együtt járt, ekkor Biharfüreden már csak 43 cm-es hóvastagságot jelentettek. A kialakult árhullámok I. fokot megközelítő értékekkel tetőztek mind román mind magyar szakaszon és az előző árhullámot a Hármaskörös alsó szakaszán gyakorlatilag utolérték, azaz ezen a szakaszon apadás szinte nem is állt elő.

Április 10-én több részvízyűjtő területen 30 mm feletti csapadékok hullottak, kiemelkedett a Biharfüreden lehullott 53 mm-s mennyiség. Ezt követő két napon ismét 6–18 mm, illetve 2–7 mm közötti csapadék hullott a vízyűjtőre.

Ennek a háromnapos csapadéktevékenységnek és a hóolvadásnak hatására a Fekete-Körösön a március végihez hasonló magasságokig emelkedő, a Fehér-Körös romániai vízmércéin I. fokú árvízvédelmi készülségi szintet kisé meghaladó tetőzések alakultak ki.

Április 13-án a Fehér-Körös vízyűjtőjében 4,5–29 mm közötti, a Fekete-Körös vízyűjtőjében 7,1–31,6 mm közötti, a Sebes-Körös vízyűjtőjében 22,6–31,3 mm közötti és a Berettyón 17,7–23,4 mm közötti értékeket jelentettek. Biharfüreden 26,1 mm esett, a hó vastagság 26 cm volt. A csapadék több hullásban terhelte a vízyűjtőt.

A frontrendszernek a csapadécai immáron a negyedik árhullámot indították el a folyókon. A Fekete-Körös Antrnál csak 800 cm-ig tudott visszaapadni az előző árhullámokból, ami 1 méterrel haladta már meg ekkor is a III. fokú árvízvédelmi készülségi szintet. Tekintettel a mederteltségekre, valamint a negyedik árhullám hegyvidéki területen induló adataira a védelemvezetés főleg a Fekete-Körösön nagyon magas szinteken levonuló és a teljes Körös-rendszert hosszú ideig terhelő árvízvédekezési helyzetre készült fel.

Az árhullámok hidrológiai jellemzői

A fenti hidrometeorológiai helyzetet követően a Körösökön az alábbi helyzet alakult ki:

Állomás	LNV cm	I fok cm	II. fok cm	III. fok cm	Tetőzés cm	Tetőzési időpont
Fekete-Körös						
Ant	1000	500	600	700	483	04. 09. 18 óra
					846	04. 13. 10-12 óra
					904	04. 15. 16 óra
Remete	916	500	650	750	720	04. 14. 08-14 óra
					799	04. 16. 04 óra
Fehér-Körös						
Gyula	785	400	500	600	375	04. 11. 06 óra
					577	04. 14. 16-18 óra
					633	04. 16. 04-12 óra
Sebes-Körös						
Körösáldány	815	400	500	600	487	03.29.18-30.02 óra
					665	04. 17. 12-16 óra
Berettyó						
Szeghalom	678	300	400	500	527	17.-én 10-16 óra
Kettős-Körös						
Békés	972	550	700	800	794	04. 14. 12-14 óra
					869	04. 16. 10-14 óra
Hármaskörös						
Gyoma	918	550	700	750	806	17.-én 18 óra - 18.-án 02 óra
Szarvas	954	600	750	850	831	18.-án 22 óra
Hortobágy-Berettyó						
Ecsegfalva	437	250	300	350	301	04. 23. 12-16 óra
Árvízkapu f.	785	600	650	700	645	04. 23. 12-16 óra

(A dőlt számokkal szedett értékek a tetőzéshez legközelebb meglévő, de valószínűleg nem a tetőző adatot jelentik!)

Amint az a táblázatból is jól látszik jelentős árvízszintek elsősorban a Fekete-Körösön alakultak ki, itt is inkább a folyó középső – Tenkétől Antig terjedő – szakaszán. Antrnál észlelt 904 cm-es tetőzés a történelmi rangsor 8. legnagyobb értéke.

(Folytatás a 8. oldalon)

Hidrológia

(Folytatás a 7. oldalról)

Nagyságrendjét tekintve a Fehér-Körösön és Berettyón levonuló árhullámok nem tekinthetők rendkívülinek, hiszen román oldalon a folyók sehol sem érték el a III. fokú készültségi szintet, míg a Sebes-Körös árhullámát a román oldali tározók sorozata nagymértékben felfogta és a lefolyás a határszelvényben készültségi szint alatt szabályozott formában történt. Ennek ellenére a Fekete-Körös mindhárom folyó alsó – torkolati – szakaszára olyan visszaduzzasztó hatást fejtett ki, hogy a mértékadó vízmércéken mindenütt III. fokú szint feletti tetőzések alakultak ki.

Az árhullámok levonulásának idején a Tiszán is I. fokú készültségi szint körüli árhullám volt levonulóban, ami előrejelezte, hogy a teljes Hármas-Körösön hosszantartó magas vízállások várhatók. Gyoma térségében a kialakult tetőzés csaknem centiméterre megegyezett az emlékezetes 1974-es árvíz tetőzési értékével és mindössze 30 cm-rel volt a 2000-es nagy árvíz tetőzése alatt.

Az árhullám által szállított vízhozam ugyancsak a Fekete-Körösön volt kimagaslóan magas. A negyediként nyilvántartott árhullám tetőző hozama Remeténél elérte a 450 m³/sec-ot. Ugyanez az érték a Fehér-Körösön Gyulánál „csak” 250 m³/sec körüli volt. Az árhullámok szállított víztömegét az április közepén kialakult ún. főárhullámra végeztük el, melynek eredményeként azt kaptuk, hogy a Fekete-Körösön 189,6 millió m³, míg a Fehér-Körösön 115,3 millió m³ víz vonult le Remeténél, illetve Gyulánál.

Az árhullámok hidrológiai sajátosságai

Az árhullámok lényegesebb hidrológiai sajátosságai a következőkben foglalhatók össze:

– A Fekete-Körösön ritkán előforduló árhullám-sorozat alakult ki: négy egymást követő árhullám különíthető el, amelyekből az utolsó három olyan módon halmozódott egymásra, hogy egyre magasabb tetőző vízszinteket eredményezett. Az Antnál kialakuló tetőzési szint az eddigi 8. legmagasabb árhullámot jelentette.

– A Fehér-Körösön – a Fekete-Körös árhullámához viszonyítva – nem alakult ki jelentősebb árhullám, s ez a helyzet igen ritka a Körösök árvízének történetében. Ennek oka a csapadékeloszlás sajátosságaival magyarázható. Ennek ellenére azonban a Gyulánál kialakuló tetőzési szint – a Fekete-Körös visszaduzzasztó hatása miatt – ugyancsak igen magas árhullámot eredményezett.

– Az árhullámok vízhozamai nem kiugróak: a Fekete-Körösön Remeténél 450 m³/s-ot, a Fehér-Körösön Gyulánál 250 m³/s-ot mértek, amely értékek messze elmaradnak a 810 m³/s-os és 620 m³/s-os maximumoktól, és tanúsítják, hogy a viszonylag magas tetőző vízszintek ellenére, vízhozam szempontjából nem alakult ki rendkívüli árhullám.

– A Fekete-Körös egymásra halmozódott árhullámának az I. és a III. árvízvédelmi fokozat szintje feletti tartóssága példátlanul nagy.

A főárhullám idején a Fekete-Körösön kialakult jelentős vízszintek miatt román oldalon mind a tamásdai, mind pedig a kis-zerindi szükségétározó automatikusan üzembe lépett.

Folyóink vízszintjei az elkövetkező időszakban nagyon lassan apadtak, csak a következő hónap elejére érték el a megszokott, normál értéket annak ellenére, hogy májusban szinte állandóan hullott csapadék a hegyvidéki vízgyűjtőn. Május elején több duzzasztónk is megkezdte szokásos nyári üzemelését. A Békési duzzasztó 2-án, a Körösladányi duzzasztó 5-én, a Békésszentandrás duzzasztó pedig 4-én kezdte meg a duzzasztást.

A vízkészlet növelése érdekében megkezdődött a tiszai víz betáplálása a Körös rendszerbe. A betáplálás 4 ágon keresztül történik. Keleti fűcsatornán keresztül Bakonszegnél a Berettyóba, Hortobágy-Berettyó fűcsatornán keresztül Ágotánál, Nagykursági fűcsatorna keleti ágán Túrkevnél, a nyugati ágán a Hármas-Körösbe Öcsődnél.

Néhány jellemző állomás vízhozam értéke	április 30-án:	május 31-én:
	(m ³)	(m/s)
Fehér-Körös, Gyula	7,92	9,67
Fekete-Körös, Sarkad-Malomfok	37,8	19,1
Kettős-Körös, Békés	56,2	24,6
Sebes-Körös, Körösszakál	37,7	10,9
Sebes-Körös, Körösladány	57,0	15,3
Berettyó, Szeghalom	15,8	8,64
Hármas-Körös, Gyoma	125	38,9
Hármas-Körös, Kunszentmárton	295	71,2

Kurilla Lajos

Hidrometeorológia

Április hónapot az évszakhoz képest melegebb, az átlagosnál lényegesen csapadékosabb időjárás jellemezte.

A hőmérséklet alakulásában – az előző időszakhoz hasonlóan – továbbra is a szélsőségek domináltak.

Napközben 10 °C és 28 °C közötti, míg a hajnali órákban 1 °C és 11 °C körüli hőmérsékleteket regisztráltak. A havi középhőmérséklet 12,8 °C volt, amely érték – jelentősen – 2,2 °C-al meghaladta a sokéves átlagot.

Az igazgatóság területén átlagosan 63,0 mm csapadék hullott. Ez az érték 18,0 mm-el magasabb az erre az időszakra jellemző értéknél. A csapadékmérő állomások közül a legnagyobb csapadékmennyiséget – 98,4 mm-t Eleken mérték, míg a legkevesebb csapadék – 43,2 mm – Füzesgyarmaton hullott.

Április hónapban a talajvíz – a vizsgált kutak adatai alapján – a sokéves átlagnál kissé magasabban helyezkedett el. A hónap folyamán mérsékelt víz-szintemelkedést észleltünk.

A talajvíz a terepszint alatt 220–490 cm között ingadozott.

Május hónapot az évszakhoz képest hűvösebb, az átlagosnál kissé szárazabb időjárás jellemezte.

A hőmérséklet alakulásában – az előző időszakhoz hasonlóan – továbbra is a szélsőségek domináltak.

Napközben 13 °C és 29 °C közötti, míg a hajnali órákban 5 °C és 15 °C körüli hőmérsékleteket regisztráltak. A havi középhőmérséklet 15,6 °C volt, amely érték 0,7 °C-al elmaradt a sokéves átlagtól.

Az igazgatóság területén az elmúlt hónapban, átlagosan 40,8 mm csapadék hullott. Ez az érték 15,9 mm-el alacsonyabb az erre az időszakra jellemző értéknél. A csapadék területi eloszlása, a helyi zápor-zivatar tevékenységek következtében kissé szélsőséges volt. A csapadékmérő állomások közül a legnagyobb csapadékmennyiséget – 80,8 mm-t Békésszentandrásán mérték, míg a legkevesebb csapadék – 14,5 mm – Füzesgyarmaton hullott.

Területünkön 2003. november 1. és 2004. május 31-e közötti időszakban, átlagosan 299,2 mm csapadék hullott, amely 19,6 mm-el alacsonyabb az átlagnál.

A havonként lehullott csapadékmennyiségek és a sokéves átlag alakulása az alábbi:

	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Össz.
sokéves átlag (mm)	46,8	39,0	29,3	29,8	33,0	45,0	56,7	279,6
tárgyi időszak (mm)	40,0	22,1	41,9	41,6	48,4	64,4	40,8	299,2
eltérés az átlagtól(mm)	-6,8	-16,9	+12,6	+11,8	+15,4	+19,4	-15,9	+19,6

Május hónapban a talajvíz – a vizsgált kutak adatai alapján – a sokéves átlagnál kissé magasabban helyezkedett el.

A hónap folyamán – az átlagosnál kissé szárazabb időjárás következtében – lassú vízszintsüllyedést észleltünk. A talajvíz a terepszint alatt 225–450 cm között ingadozott.

Török Jánosné

F.: KÖRÖS-KÖZVÍZ 5700 GYULA, Városház utca 26.

Díj hitelezve
Körzeti Postahivatal
GYULA I. 5701

NYOMTATVÁNY

KÖRÖS-VIDÉKI
hírlévl

Kiadó: Körös-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. Felelős kiadó: Bak Sándor igazgató

Szerkesztő: Cserkúti Andrásné

5700 Gyula, Városház utca 26. Tel.: 66/526-400*, Fax: 66/526-407

E-mail: korkovizig@korkovizig.hu, www:korkovizig.hu

Megjelenik havonta 600 példányban

Kiadványsszerkesztés: Kovács Sándor. Nyomtatás: Schneider Nyomda, Gyula, telefon: 66/461-410